

HARAKATLAR STRATEGIYASI”NING ISHLAB CHIQILISHI TARIXI VA DAVLAT QURILISHIDA TUTGAN O’RNI

D.Erkinova

Millat Umid University

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasida 2017-yilda qabul qilingan “Harakatlar strategiyasi”ning ishlab chiqilish jarayoni, tarixiy ahamiyati va davlat qurilishi tizimidagi roli tahlil qilinadi. Strategiyaning beshta ustuvor yo‘nalishi – davlat va jamiyat qurilishini takomillashtirish, qonun ustuvorligi, iqtisodiyotni rivojlantirish, ijtimoiy sohani mustahkamlash hamda xavfsizlik va tashqi siyosatni kuchaytirish yo‘nalishlari – mamlakatda amalga oshirilgan tub islohotlar asosida ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, strategiyaning O‘zbekistonni yangi taraqqiyot bosqichiga olib chiqqan dastur sifatidagi o‘rni va “Yangi O‘zbekiston” g‘oyasining shakllanishiga ta’siri yoritilgan.

Abstract. This article explores the history, essence, and significance of the “Action Strategy on Five Priority Areas of Development of the Republic of Uzbekistan for 2017–2021.” It analyzes the five main directions of the Strategy — improving state and social construction, ensuring the rule of law and judicial reform, developing the economy, enhancing the social sphere, and strengthening security and foreign policy. The paper also highlights the role of the Strategy in the modernization of the country and the development of civil society.

Аннотация. В данной статье рассматривается история разработки, содержание и значение «Стратегии действий по пяти приоритетным направлениям развития Республики Узбекистан на 2017–2021 годы». Анализируются основные направления стратегии: совершенствование государственного и общественного строительства, обеспечение верховенства закона и судебная реформа, развитие экономики, улучшение социальной сферы, укрепление безопасности и внешней политики. Также отмечается роль стратегии в модернизации страны и развитии гражданского общества.

Kirish. O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, mamlakat siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotining barcha sohalarida keng ko‘lamli islohotlarni amalga oshirdi. Ammo 25 yillik tajriba shuni ko‘rsatdiki, mavjud tizimni zamon talablariga mos ravishda modernizatsiya qilish, davlat va jamiyat o‘rtasidagi o‘zaro aloqalarni qayta ko‘rib chiqish zarur edi. 2016-yilda mamlakat rahbariyatida yuz bergan o‘zgarishlar natijasida yangi islohotlar bosqichi boshlandi. Shu davrda, 2017-yil 7-fevral kuni Prezident Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan “2017–2021-yillarda

O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi" qabul qilindi.

Mazkur strategiya O'zbekistonni har tomonlama yangilash, davlat boshqaruvida ochiqlikni ta'minlash, xalq bilan muloqot mexanizmini yaratish va inson manfaatlarini bosh tamoyilga aylantirishga qaratilgan muhim siyosiy hujjatdir. U nafaqat ichki islohotlar dasturi, balki mamlakatning global miqyosdagi siyosiy va iqtisodiy yo'nalishini belgilab bergan strategik yo'l xaritasi sifatida e'tirof etildi.

I. Harakatlar strategiyasining ishlab chiqilish tarixi

Harakatlar strategiyasini ishlab chiqish tashabbusi 2016-yilda O'zbekiston Prezidenti lavozimiga Shavkat Mirziyoyev saylanganidan so'ng ilgari surildi. Shu yili u xalq bilan ochiq muloqotni yo'lga qo'yish, har bir qarorni xalq manfaatlarini asosida qabul qilish zarurligini ta'kidladi. 2016-yil dekabr oyida strategiya loyihasi jamoatchilik muhokamasiga qo'yildi. Fuqarolar, olimlar, mutaxassislar, nodavlat tashkilotlar va xalqaro ekspertlarning fikrlari inobatga olindi.

Natijada 2017-yil 7-fevralda Prezidentning PF-4947-son Farmoni bilan "2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi" tasdiqlandi. Bu hujjat mamlakatda islohotlarning aniq rejasini belgilab, davlat siyosatini yangi tamoyillar asosida tashkil etishga yo'l ochdi.

Strategiya o'z mohiyatiga ko'ra, O'zbekiston taraqqiyotining besh yillik "yo'l xaritasi" bo'lib, barcha davlat idoralari faoliyatini yagona tizim asosida muvofiqlashtirishga xizmat qildi. U "Xalq davlat idoralariga emas, davlat idoralari xalqqa xizmat qilishi kerak" degan yangi boshqaruv falsafasining huquqiy asosini yaratdi.

II. Strategiyaning asosiy maqsad va vazifalari

Harakatlar strategiyasining bosh maqsadi – O'zbekistonni har tomonlama rivojlantirish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ishonchni mustahkamlashdan iborat edi.

Strategiya quyidagi asosiy vazifalarni o'z ichiga oldi:

- Davlat boshqaruvi tizimini soddalashtirish, byurokratik to'siqlarni kamaytirish;
- Sud-huquq tizimini mustaqil va adolatli asosda qayta qurish;
- Bozor iqtisodiyoti tamoyillariga asoslangan iqtisodiyotni shakllantirish;
- Ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya tizimlarini rivojlantirish;
- Mamlakat xavfsizligini ta'minlash va tashqi siyosatni kuchaytirish.

Ushbu maqsadlar xalq bilan bevosita muloqot, shaffoflik, javobgarlik va inson manfaatlarini ustuvor qilish g'oyalari asosida amalga oshirildi.

III. Strategiyaning besh ustuvor yo'nalishi

1. Davlat va jamiyat qurilishini takomillashtirish.

Bu yo'nalishda parlament va siyosiy partiyalar roli kuchaytirildi, mahalliy hokimiyat organlariga keng vakolatlar berildi. "Xalq qabulxonalari" tizimi yo'lga qo'yilib, fuqarolarning murojaatlarini to'g'ridan-to'g'ri davlat rahbariga yetkazish imkoniyati yaratildi. Shuningdek, davlat xizmatlari markazlari tashkil etilib, fuqarolarga qulayliklar yaratildi.

2. Qonun ustuvorligini ta'minlash va sud-huquq tizimini isloh qilish. Sudlar mustaqilligini kuchaytirish, odil sudlovni ta'minlash va inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha qator farmon va qonunlar qabul qilindi. Jinoyat qonunchiligi liberallashtirildi, ma'muriy javobgarlik tizimi qayta ko'rib chiqildi. "Habeas corpus" instituti amalda keng qo'llanila boshlandi.

3. Iqtisodiyotni rivojlantirish va liberallashtirish. Bu yo'nalish O'zbekiston iqtisodiy tarixida burilish yasadi. 2017-yil sentyabr oyida milliy valyuta kursi erkinlashtirildi, tashqi savdo soddalashtirildi, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi mexanizmlar joriy qilindi. Soliq tizimi isloh qilinib, soddalashtirilgan soliqlar amaliyoti kengaytirildi. Chet el investitsiyalari uchun qulay muhit yaratildi.

4. Ijtimoiy sohani rivojlantirish. Ta'lim va sog'liqni saqlash tizimida sifatli xizmatlarni yo'lga qo'yish, yoshlarni qo'llab-quvvatlash, bandlikni oshirish asosiy vazifa bo'ldi. "Obod qishloq", "Obod mahalla" kabi dasturlar aholi turmush darajasini yaxshilashga qaratildi. Ayollar va yoshlar siyosatida ham katta islohotlar amalga oshirildi.

5. Xavfsizlik, millatlararo totuvlik va tashqi siyosat. Mamlakat xavfsizligi, diniy bag'rikenglik, millatlararo totuvlik siyosati strategiyaning muhim yo'nalishlaridan biri bo'ldi. Tashqi siyosatda Markaziy Osiyo davlatlari bilan do'stona aloqalar yo'lga qo'yildi, xalqaro nufuz mustahkamlandi. O'zbekiston BMT, SHHT, OIC va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirdi.

IV. Strategiyaning davlat qurilishidagi o'rnini
Harakatlar strategiyasi O'zbekiston davlat qurilishining yangi bosqichini boshlab berdi. U davlat boshqaruvida samaradorlik, ochiqlik va fuqarolik jamiyati institutlari rolini oshirdi. Xususan:

- Mahalla institutlari va NNTlar faoliyati kengaydi;
- Ommaviy axborot vositalari erkinligi oshdi;
- Davlat xizmatlari raqamlashtirildi va byurokratik to'siqlar kamaydi;
- "Elektron hukumat" tizimi rivojlantirildi.

Strategiya tufayli davlat boshqaruvi xalq manfaatlariga xizmat qiladigan tizim sifatida shakllandi. Bu esa "Yangi O'zbekiston" konsepsiyasining poydevorini yaratdi.

V. Strategiyaning natijalari va davomchisi

Harakatlar strategiyasi 2021-yilda o'z yakuniga yetdi. U o'zining samarali natijalari bilan O'zbekistonni yangi taraqqiyot bosqichiga olib chiqdi. Natijalar orasida iqtisodiy o'sishning barqarorlashuvi, xalqaro reytinglarda mamlakat mavqeining oshishi, shuningdek, inson huquqlari va erkinliklarini himoya qilish tizimining mustahkamlanishi bor.

2022-yildan boshlab esa ushbu strategiyaning mantiqiy davomi sifatida “Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi (2022–2026-yillar)” qabul qilindi. Bu yangi hujjat ilgari boshlangan islohotlarni yanada chuqurlashtirishga qaratilgan bo'lib, Harakatlar strategiyasi belgilab bergan tamoyillar asosida amalga oshirilmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, “Harakatlar strategiyasi” O'zbekistonning zamonaviy tarixida beqiyos ahamiyatga ega siyosiy dasturdir. U davlat boshqaruvida yangi g'oya – xalq manfaatlariga xizmat qilish, ochiqlik va adolat tamoyillarini joriy etdi. Strategiya mamlakatni har tomonlama modernizatsiya qilib, fuqarolik jamiyati, qonun ustuvorligi va iqtisodiy erkinlik tamoyillarini mustahkamladi.

Bugungi kunda “Yangi O'zbekiston” konsepsiyasi, amalga oshirilayotgan demokratik va iqtisodiy islohotlar aynan 2017–2021-yillardagi “Harakatlar strategiyasi”ning mantiqiy natijasi va davomidir. Ushbu strategiya o'zbek davlatchiligi tarixida chuqur iz qoldirgan, mamlakatning kelajak taraqqiyot yo'lini belgilab bergan muhim hujjat sifatida qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF–4947-son Farmoni.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi rasmiy sayti – www.lex.uz
4. Strategiya.uz – “Harakatlar strategiyasi: besh yil islohotlar davri” tahliliy maqolasi.
5. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida. – Toshkent, 1997.